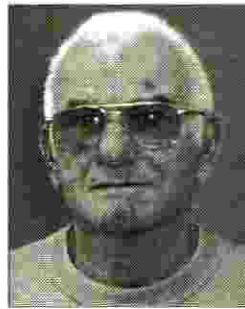

שושן יצחק

יליד 1930, בלגיה

עלה לארץ ב-1946 באוניית המעפילים "החייל העברי"
התגייס לפל"ם ב-1947

ה ע ס נ ה ר י ס ' 0

אותה אל שובר הגלים של הנמל. שהינו בה כחודש ימים. הועברנו אל מחנה עתלית בו יכולתי להבחין מרחוק בחברים מהתנועה שעלו באוניה "הגנה". כעבור חודש או יותר, שוחררתי מהמחנה והצטרפתי אל הגרעין בקבוצת "השרון". כעבור כשישה שבועות, עברנו, כל חברי הגרעין, לגבעת בוסל בחדרה. מעמדנו כגרעין בהכשרה המשתנה למעמד כגרעין עצמאי בשם "שגב" באמור לעסוק ב"כיבוש עבודה עברית".

כחודש פברואר 1947 קיבל הגרעין הודעה כי עליו "לתרום" חבר למטרות ציבוריות, כפי שהיה מקובל, במסגרת מכסת החובה. היה מדובר בחבר שיתגייס לפל"ם, הפלוגה הימית של הפלמ"ח. כשנודע לי הדבר, עלתה מיד לנגד עיני תמונתם של מלווינו על סיפון "החייל העברי", בעיקר של מי שעתיד הייתי להכיר בחיל הים כאלכס שור. חשבתני שאין דרך טובה מזו לתרום להגשמת רעיון הקמת מדינה יהודית והחלטתי להגיש מיד את מועמדותי. עדיין לא מלאו לי 17 שנה. להפתעתי, למרות שמולי עמדה מועמדותו של חבר מבוגר (בן 22 או 23) ובשל ממני, זכיתי בשליחות מטעם הקבוצה.

עוד מכשול היה עלי לעבור, והוא הופעה בפני נציגות הפל"ם שהיתה צריכה לאשר את מועמדותי. זכור לי אותו מפגש בו השתתפו סמק, מפקד הפל"ם וחנה יפה ועוד שניים. בסוף הראיון, נתן לי אחד מהנלווים אל סמק וחנה פתק שעליו הייתה רשומה כתובת בחיפה והוראה בצידה, להתייצב במקום זה בתאריך וכשעה מסוימת.

ביום המיועד, נסעתי לחיפה. כשהגעתי למקום המפגש, נוכחתי לדעת שמדובר בעצם באסיפה של צעירים רבים. לא הכרתי איש. נכנסתי, התיישבתי והמתנתי לבאות. מישהו פתח את האסיפה בנאום ארוך ומיגע שהבנתי ממנו אך מעט מאד. כל שהבנתי היה, שכנראה כל המוזמנים עומדים כמוני לפני גיוס. בתום דבריו של הנואם נשאלו שאלות והתפתח ויכוח כללי ולוהט. לא הבנתי מה מתרחש. למרות השעמום, לא העזתי לעזוב את האסיפה באמצע ולגלות בכך את בורותי. האסיפה הסתיימה מאוחר. בצאתי מהאולם, ניגש אלי אותו אדם שנתן לי את הכתובת ואת ההוראה להתייצב ושאל אותי אם הבנתי את הנאמר

בעת מלחמת העולם השנייה, שרדתי בבלגיה תודות לתושיית אבי שעשה את ההכנות הנכונות בעוד מועד. בעת ה"אקציה" הגדולה באמצעותה רצו הגרמנים לנקות את בריסל מיהודיה, המתנו שהגרמנים יתקרבו לביתנו ממעלה הרחוב. אבי פתח לנו ולשכנינו חלון שאפשר לנו לעלות על הגג של הבית ונעל אותו מבפנים. בעת שאנו, על הגג, התקדמנו לכיוון מעלה הרחוב לכיוון גגות הבתים שכבר בוקרו ע"י הקלגסים, ירד אבי לכניסת הבית, פתח את הסגרים הפנימיים שאבטחו את דלת הבנין והשאיר אותה נעולה ללא מפתח במנעול. אז הוא ירד למרתף והתחבא בתוך שקע בקיר מרתף הפחם, משך אליו פח פלדה שהכין לשם כך מראש שסגר את השקע והפיל עליו ערימת פחם גדולה שהסתירה את הפח.

מלבד העובדה שיהודי אני, לא ידעתי כלום על יהדות וכמובן עוד פחות על ציונות וארץ ישראל. לאחר תקרית אנטישמית חמורה שניה בבית הספר בו למדתי אחרי שחרור בלגיה ע"י בנות הברית, פניתי אל חבר עמו הייתי חברי בעת הכיבוש הגרמני שידעתי שהוא חבר בתנועה ציונית. ביקשתי לקחת אותי עמו לאותו חוג. כך נעשיתי חבר בתנועת "גורדוניה". תוך שנה נתמנית מדריך בשכבה הצעירה של התנועה. טרם מלאו לי אז 16 שנים.

ראיתי שחברים רבים עולים ארצה ומצטרפים לגרעין בלגי בקבוצת "השרון" ב"רמת דוד" (היום "יפעת"). הגשתי גם אני את מועמדותי. הורי ששמעו על כך הטילו וטו על כוונתי מאחר שהייתי בנם יחידם. כעבור זמן מה, ניגשתי אישית למשרדי הפדרציה הציונית ונרשמתי לעליה מבלי להזכיר שיש לי הורים בעיר. זמן מה לפני יציאתי לדרך גיליתי את הדבר להורי שהחליטו הפעם להצטרף אלי ולעלות ארצה.

עליתי ארצה על סיפון "החייל העברי" שיצאה מאנטוורפן ונכנסה לתוך נמל חיפה ביום 26 יוני 1946. על סיפון האוניה, בעת ההפלגה הארוכה התבוננתי בהערצה בשלושת מלווי האוניה. אחד מהם משך את תשומת לבי. היה זה בחור צעיר שעתיד היה להיות מאוחר יותר קצין ועמית שלי בחיל הים הישראלי, אלכס שור.

כשעלו החיילים האנגלים על סיפון "החייל העברי" קשרו

כאסיפה. ללא היסוס עניתי לו: "בוודאי, לא את הכל, אך את העיקר הבנתי".

הגיעה אלי הוראה להתייצב לקראת סוף אפריל בקיבוץ "נען" בו שהייתי ימים ספורים ומשם הועברתי לקיסריה. הודיעו לי כי הנני עומד לעבור קורס מפקדי סירות. היה זה קורס 8 של הפל"ם. מפקדו היה יוסלה הוכר ז"ל, לימים סא"ל יוסף דרוז, מייסד שייטת הצוללות בחיל הים. חולקנו לצוותי סירות, והוצבתי לצוותו של מדריך בשם דוד. במהרה התברר לי מדוע הושמתי דווקא תחת פיקודו. הוד היה ממוצא רומני וידע צרפתית. אבל אף פעם לא הצלחתי לדובב אותו לנהל שיחה בשפת האם שלי.

שותפתי לצוות היו כולם פרט לאחד, צברים, בני קיבוצים ומושבים. בניגוד לחששותי, ולמרות קשיי השפה, נקלטתי יפה ומהר מאוד בחברתם. שעות הייתי מרותק לשיחתם. תוך זמן קצר התחלתי לדבר עברית, אמנם גרועה, אך שוטפת.

שם הסירה שלנו היה "תרצה". תחילה, הרגשתי רע למדי בים, אבל מהר מאוד התרגלתי ולמרותי לאהוב את הסירה, כאילו היתה חלק מהצוות. למדתי את אוצר המילים הימי ולא היה לי כל קושי לעקוב אחרי השעורים ולהבין אותם. שלב א' של הקורס, בו למדנו להפעיל סירות ולתחזק אותן, הסתיים. לשמחתנו נמנית עם החניכים שהמשיכו בחלקו השני של הקורס, בו למדנו לפקד על סירה.

בתום קורס 8, הועברתי לקבוץ "יגור", שבו היה אחד מבסיסי הקבע של הפל"ם. שם למדתי את עיקרון שבועיים עבודה בתמורה לשבועיים אימונים שהיה נהוג שפלמ"ח. הועסקתי במשך תקופה די ממושכת בחפירת כורות בין כתי המגורים של חברי המשק. לבסוף הועברתנו לשיח-א-בריק שבקירבת בית-שערים. המטרה היתה להעניק לנו הכשרה פלמ"חית בסיסית, שעיקרה אימוני שדה. בהמשך היינו אמורים לעבור קורס הכנה למפקדי כיתות.

יום אחד, לפנות ערב באה משאית לאסוף אותנו. לא נאמר לנו לשם מה. מיד לחשנו זה לזה: "זהו זה, זה זקס". סוף סוף הולכים לעשות משהו". הגענו בחושך לצריף של מועדון ימי בנהריה. ההתרגשות היתה עצומה. סמק נכנס לצריף בליווי בני מהרשק. הוא תדרך אותנו. עמדה להגיע אונייה בשם "עליה" ועל סיפונה 182 מעפילים. מסביב לנהריה הוצבו יחידות פלמ"ח לאבטחה ולחסימת צמתים. חולקו לנו תפקידים. הוצבתי בצוות אחת הסירות. כשניתן לנו האות, יצאנו מהצריף וניגשנו לסירות שהיו שייכות לאגודה ימית מקומית. התפשטנו ונשארו בתחתונים בלבד. סוף סוף, באיחור רב ועם תחילת עלות השחר התקרבה האוניה לחוף, אך במקום לעגון עלתה עליו. כנראה שעקב האיחור, היה ברור כי לא תספיק להתרחק אחר תום ההורדה ועדיף היה שתעלה לחוף כדי לקצר את הדרך לסירות ולהחיש את פינוי המעפילים.

הכנסנו את הסירה שלנו למים וחתרנו לכיוון האוניה.

קיבלנו ממנה חבל, שאת חלקו הגדול אספנו לתוך הסירה. חזרנו מיד לחוף ומסרנו את קצה החבל. זה נמתח מיד ונעזרנו בו כדי לחזור לאוניה.

קיבלנו קבוצת מעפילים וגררנו את עצמנו לכיוון החוף בעזרת החבל. המעפילים עזרו לנו בהתלהבות כזו, שכמעט התהפכנו. עברנו במרץ ולא הרגשנו שהשחר הפציע. כשנאמר לנו כי אין עוד מעפילים, חזרנו לחוף. ראינו בכיוון חיפה את חרטומה של ספינת משמר של הצי הבריטי השטה לכיווננו כמלוא המהירות. מישוה הורה לנו להטביע את הסירה כדי להסתירה. הכנסנו לסירה משקולת, ויצאנו בה, אני וחבר נוסף לים. במרחק לא גדול מהחוף, הוצאנו את הפקק שבתחתיתה. המתנו קצת שתתמלא מים וחזרנו לחוף בשחיה. בדרך איברתי את התחתונים, שאינם תחליף הולם לבגד-ים. עליתי לחוף ערום כביום היוולדי. לא זכרתי היכן השארתי את בגדי ולא היה לי חשק להתפס ע"י האנגלים. רצתי לכיוון רחוב שהיה ניצב לחוף ובו המתין לנו האוטובוס. למולי היו מעט מאוד תושבים בחוף. עמדתי להיכנס לרחוב כשהבחנתי בגברת כבודה, בעלת שיער שיבה, מנופפת לעברי. רצתי אליה והיא הושיטה לי זוג מכנסיים קצרים. הודיתי לה בתנועות ראש ורצתי לכיוון המשאית.

סוף סוף הסתיימו אימוני השדה שלנו. המדריך, סולל, תכנן עבורנו מבחן מעשי שיוכיח אם אנו מוכנים לקורס הכנה למפקדי כיתות. הוטל עלי ועל בן זוג לגנוב זוג תרנגולות בקרית טבעון. לא הועילו הסברינו לסולל כי בקריה לא נמצא אפילו רבע עוף. תגובתו היתה "לא חשוב, תביאו משם שני זוגות אופניים. לא אפרט את פרטי "המבצע" ודרכנו תוך שמירה קפדנית על כללי הבטחון שניתנו לנו לפני היציאה. די אם אספר כי אכן לא מצאנו תרנגולות אחת לרפואה אך לאחר חיפושים ממושכים אימצנו לנו שני זוגות אופניים כשאחד מהם נועל באמצעות שרשרת ומנעול. כך חזרנו לבסיס בגשם שוטף. סולל נשאר פעור פה. הוא לא העלה בדעתו שנתייחס לדבריו ברצינות. החברה התגלגלו מצחוק, כולם הביאו תרנגולות. כשהסתיים הקומז'ין, למחרת שכנו והעמסנו את האופניים על הגב וחזרנו אותם לטבעון. צירפנו אליהן פתק התנצלות ותודה בשם "תנועת המרו".

באחד מלילות קורס ההמשך, עורר אותנו רעש אדיר שבקע מכל ישובי הסביבה. תחילה חשבנו על שגעון קולקטיובי בלתי מוסבר. סולל היה הראשון שהבין את המתרחש. הוא צעק לנו, "חבר'ה, יש לנו מדינה!".

ימים ספורים לאחר מכן חזרנו ליגור, ומשם הוסענו באוטובוס לתל אביב. הוכנסנו לאולם בית ספר ופגשנו את חברינו מקורס 8. סמק נכנס ותדרך אותנו כי עומדת להגיע לחוף תל אביב ספינת מעפילים בשם "הפורצים" ובה 167 מעפילים. יצאנו מכית הספר קבוצות קבוצות. הובילו אותנו לשער מחנה קטן ברחוב הירקון שנשמר ע"י

לכל דבר עד פסח 1948 או הגיעה ההוראה להחזיר אותי לשירות הימי שזה עתה הוקם. התייצבתי במלון סן-רמו בו גוייסתי רשמית לצה"ל - חיל הים.

תקציר קורותי החל בגיוסי לצה"ל:

- 1948-1949 מדריך בקורס חובשים - שרות על ק-20, ק-24
- 1949-1950 קורס חובלים ב' 1950 קצין קשר במפקדת חיל הים
- 1950-1953 חניך באקדמיה של הצי הצרפתי - ברסט, צרפת.
- 1953-1954 קצין מבצעים של ק-30 ושייטת 1
- 1954-1955 קצין מבצעים של ק-28 ושייטת 1
- 1955-1956 סגן ראש מדור מכ"מ ביחידת האלקטרוניקה - חבר צוות שיפוץ המשחתות באנגליה, קצין גנ"ק של אח"י יפו.
- 1956-1959 ראש מדור מכ"מ ביחידת האלקטרוניקה/ענף ים 7.
- 1959-1960 מפקד פלגה 914 - 915 (טט"רים)
- 1961 חניך בפו"ם מחזור ז'
- 1961-1966 ראש ענף ים 7
- 1966-1967 מפקד אח"י אילת
- 1968 מפקד בה"ד ח"י (חצי שנה - ואני משתחרר בדרגת סא"ל).
- בבליוגרפיה: "הקרב האחרון של המשחתת אילת" הוצאת "ספרית מעריב".

גפיר. דרכו ירדנו לחוף. על קבוצתי הוטל להתמקם על צינור ביוב ענק וארוך שנכנס לים. תפקידנו היה לקשור את הסירות ולעזור למעפילים לנוע עליו לכיוון החוף. ראינו צללית של ספינה קטנה מתקרבת לחוף ונעצרת. מתוך החושך צצו סירות אחרות שניגשו לספינה. כעבור זמן מה חזרו הסירות לכיווננו והחלה מין מהומה שקטה. בקושי הספקנו לתפוס את החבלים והמעפילים החלו לקפוץ אל המזח. לא היה זמן לקשור. נאלצתי להחזיק ביד אחת את החבל ובשניה לעזור למעפילים להתקדם. כך המשכתי עד שהושטתי את ידי לשני גברים שנשארו מאחור, כדי לזרז אותם להצטרף לחבריהם. אחד מהם סגן לי בין שיניו "עוזב אותי, אני מכיר את הדרך". כך הכרתי את "טוסקה" עמו שרתתי שנים לאחר מכן כקצין בחיל הים.

בדרכנו חזרה לכיוון יגור, נעצר האוטובוס. סמק עלה והסביד לנו שמפסיקים מעתה כל קורס וכל פעילות שוטפת. חלק מאיתנו יועברו לפלוגת הנמל, במטרה להגן על חי העובדים היהודים, הציוד ורכוש הנמל. האחרים ישלחו לקורסים שונים או יצורפו ליחידות יבשתיות שונות. הגורל הציב אותי לקורס חובשים מחלקתיים. בסיומו המשכתי יחד עם אברהם קלר ז"ל בקורס חובשים פלוגתיים. בסיומו של הקורס הוצבתי כחובש פלוגתי ביד מרדכי תחת פיקודו של "דה במבס" - (דובימבוים). עסקנו בליווי שיירות בין רחובות, ניר עם ויד מרדכי. בתקופה זו עלה המשורייני בו שהיתי ארבע פעמים על מוקש שלרוב הוטמן במעביר מים. למזלי נפצעתי רק פעם אחת פציעה קלה ביותר בעת הפיצוץ הרביעי. הגשתי עזרה ראשונה ונלחמתי כלוחם

בקורס מפקדי סירות